

- א. סידר הקומץ בצדי המערכה – צריך עיון (עפ"י זבח תודה).
 ב. הספקות הללו לא נפשטו הלכך לכתחילה אין לעשות כן ואם עשה הורצה (עפ"י רמב"ם פסוה"מ ב,כו).

דפים כז – כח

מז. אלו דברים מגויים במשנה המעכבים זה את זה?

אלו שמעכבים זה את זה:
 הסולת והשמן (מסלתה ומשמנה; מגרשה ומשמנה – שנה הכתוב לעכב).
 נראה שאין חילוק בין מנחת נדבה למנחת נסכים (עפ"י תוס' מד: ד"ה הסולת); –
 הקומץ והלבונה (על כל לבנתה; ואת כל הלבנה אשר על המנחה).
 [וכן הקומץ, העשרון, היין והשמן – מיעוטם מעכב את רובם, שאם חיסר כל שהוא – פסול, בין במנחת נדבה בין במנחת נסכים]; –
 שני שעירי יום הכפורים (לחקת עולם. וע"ע חו"א קמא, סו"י כח); –
 שני כבשי עצרת (קדש יהיו לה' לכהן (מלאכת יו"ט. וע"ע תוס' מה: ד"ה גמר ושפ"א) – לשון הויה לעכב); –
 שתי חלות (סלת תהינה); –
 שני סדרי לחם-הפנים, שני הבזיכים, וכן הסדרים והבזיכים מעכבים זא"ז (חק עולם); –
 חלות ורקיקים שבנזיר (כן יעשה); –
 עץ ארז ואזוב ושני תולעת שבפרה (זאת חקת); –
 ארבעה מיני לחם שבתודה (על זבח תודת של מיו – הוקשו לנזיר); –
 ארבעה מינים שבלולב מעכבים זא"ז (ולקחתם – לקיחה תמה), אבל אגידתם יחד אינה מעכבת אלא לרבי יהודה ('קיחה' 'קיהה' מאגודת אזוב), אבל לדעת חכמים כשר ללא אגידה אלא שמצוה לאגדם משום נוי מצוה.

נחלקו הדעות האם לחכמים יכול ליטלם בזה אחר זה (תוס' בשם בה"ג, וכ"ד הרי"ף ועוד) אם לאו.
 יש אומרים שכל זה אמור ביום ראשון בלבד (עתוס' בשם יש מפרשים; אור זרוע לולב שח); –
 עץ ארז, אזוב, שני תולעת וצפורים שבמצורע (זאת תהיה תורת המצרע); –
 שבע הזאות שבפרה (זאת חקת); שעל בין הבדים, ושעל הפרוכת, וארבע הזאות שעל מזבח הזהב בכל חטאות הפנימיות, שאפילו חיסר אחת מהן – לא עשה כלום (ועשה לפר כאשר עשה לפר...; כן יעשה (ערש"י).

וכן ההזאות שבמצורע מעכבות, ותנא ושייר (עפ"י זבחים מ. ועתוס'. וע' זבח תודה שהוא הדין להזאות דם. וכ"מ בחזון יחזקאל על התוספתא פ"ו). וכן ההזאה הנוספת ביום הכפורים שניתנת למעלה – מעכבת (ערש"ש).

שבעה קני מנורה; שבע נרותיה; וכן גביעיה כפתוריה ופרחיה – כשהיתה באה משל זהב, מעכבים זה את זה (ממנה י ה"ו).

נחלקו אחרונים האם גם הדלקת כל הנרות מעכבות זו את זו, שלא נגמרה המצוה עד שיידלקו כולם, או שמא כל נר כמצוה בפני עצמה (כן הביאו בשפ"א ובכלי חמדה (במדבר) בשם הרי"מ, וכן בשם בעל האבני-נזר. ואולם מהח"ס בחידושי סוגיות (שבת כב) משמע שההדלקות מעכבות. וכ"מ מספר בני יונה יו"ד רעד. מובא בשבט הלוי ח"ו קונטרס הקדשים יב, ונקט לעיקר כצד האחרון. וכן דעת הרב משפט כהן צה); –

שתי פרשיות שבמזוזה וארבע שבתפלין, ואפילו כתב אחד (=אות אחת) מעכב (והיו לטטפת. ונראה שנסמך על הדרשה 'טפת' – ארבע פרשיות, ומכאן שכל הארבע מעכבים זא"ז. ומזוזה הוקשה לתפלין, לכך שתי פרשיותיה מעכבות. ואפשר שבכלל 'זכתבתם' – כתיבה תמה' כל מה שצריך לכתב, גם הפרשה האחרת. עפ"י שפת אמת).
ארבע ציציות מעכבות זו את זו, (שכולן מצוה אחת. רבי ישמעאל אומר: ארבע מצוות).
ישנם דברים נוספים המעכבים זא"ז, אלא ששיירם התנא – כגון פרים ואלים דחג (תוס').

מח. א. הזאות שבפרה אדומה, של חטאות הפנימיות ושבמצורע – מה דינן כשנעשו שלא לשמן ושלא מכוונות?
ב. מה דינם של טמא, טבול-יום, ומחוסר-כפורים שנכנסו לעזרה?
ג. מה דינו של טהור שנכנס להיכל ולקדש הקדשים?

א. הוזה שלא לשמה; בפרה ובחטאות פנימיות – פסול, כדין חטאת שנעשתה של"ש. בהזאות שמן של מצורע – כשר (ושירי הלוג נאכלים לכהנים), אלא שלא יצא ידי חובתו ולא הותר המצורע בקדשים. [ואפילו לרבי אליעזר שפוסל האשם שנובח שלא לשמו, בלוג אינו פוסל. כן הסיקו דלא כסברת רב יוסף].
מלשון הרמב"ם נראה להפך מפרש"י, שהמצורע הותר אלא שהקרבתו לא נתכשר (ע' קרן אורה; מנ"ח קעו; אבי עזרי מחו"כ ה,ז).

הוזה שלא במכוון; בפרה, לדברי רב חסדא תלוי הדבר במחלוקת תנאים; לר' יהודה אל נכח – דוקא, ולחכמים לאו דוקא. ולרבא, אף לחכמים תלוי בצורת עמידתו; אם פניו למערב – כשר הגם שהזאותיו אינן מכוונות, ואם עומד ומזה בכיוון צפון ודרום – פסול.
וכן הלכה. ובראב"ד משמע שאפילו היוה כלפי מערב, אם לא כיוון – פסול (ע' זבח תודה שבאר שפסק כר' יהודה וכמשמעות סתם מתניתין בנגעים. וע"ע חזו"א פרה ז,א).
יש אומרים שאין כשר אלא אם הוזה שלא כנגד הפתח, אבל שלא כנגד ההיכל כלל, אפילו הוזה למערב – פסול (ע' חזו"א פרה ד,ו). ויש מכשירים אף בזה (ערמב"ם וכו"מ וקריית ספר פרה ד,ו).
בשאר הזאות שבפנים ושבמצורע, גם אם אינן מכוונות כשר.
ואפילו עמד בין צפון לדרום (לקוטי הלכות. אך העיר מלשון הרמב"ם). ובחזו"א (מב,טז) פקפק לומר שבאופן זה פסול. וכ"ש כשהוזה למזרח. ע"ש.
ולדעת רבי יהודה, גם בשאר הזאות שאינן מכוונות – פסול (כן הוכיח בחזו"א שם).

ב. טמא, טבול יום ומחוסר כפורים שנכנסו לעזרה, במזיד דינם בכרת (איש איש אשר יטמא ולא יתחטא... רש"י עפ"י ספרי. וע' בניזר מה. 'טמא יהיה עוד טמאתו בו'. ועתוס' זבחים לב: ד"ה רבי), ובשוגג – בחטאת.

ג. טהור שנכנס להיכל שלא לצורך עבודה – דינו במלקות (ואל יבא בכל עת אל הקדש).
נכנס לקדש הקדשים והגיע עד לפני הכפורת – במיתה (... אל פני הכפרת אשר על הארץ ולא ימות).
לא הגיע עד לפני הכפורת – לחכמים דינו במיתה ולר' יהודה – במלקות.
יש אומרים שאין אזהרה זו אלא בכהנים (כ"מ ברמב"ם ביא"מ כב. וכ"ה בספרא. וכ"מ ברמב"ם סנהדרין יט,ב לענין חיוב מיתה). ואולם מרש"י יש לדייק להפך, רק ישראל באזהרה זו (עפ"י מרומי שדה יומא מד).

נכנס דרך משופש (שפניו אינם לכיוון מערב, כגון שחתר מן הצד או שצידד פניו. ערש"י) – פטור ממיתה.
א. משמע בתוס' שכמו כן בכניסה להיכל – פטור ממלקות (וכ"כ בזבח תודה). ולא כן כתב במשנה למלך (ביא"מ ב,ב).

- ב. כבר העירו שהרמב"ם השמיט דין משופש.
- ג. אין נפקותא בכל זה בין כהן הדיוט וכהן גדול, כל שהוא שלא לצורך עבודה, אבל בשעת עבודה, ואפילו להשתחוות – מותר. והשתחויה בעלמא שלא בשעת עבודה – מסתפקים הפוסקים (עפ"י זבח תודה. וע' חזו"א הוריות טו, כג).
- ד. יש לשמוע מכלל הסוגיא שהנכנס להיכל ולקדש הקדשים אינו לוקה אלא אחת. וטעם הדבר, מפני שלא נאמר בענין אלא 'לאו' אחד (עפ"י משנה למלך ב"א"מ ב, ב).

דף כח

- מט. א. כיצד מעשה המנורה, וממה היתה באה?
 ב. כיצד מעשה החצוצרות, וממה היו עשויות?
 ג. האם הכלים שעשה משה כשרים לדורות?

א. המנורה כולה היתה נעשית מעשת (= גוש, חתיכה) אחת של זהב טהור (ולא ע"י חיבור חלקים, אלא היה מכה בקורנס בחתיכה, עד שיוצאות כל צורותיה וכליה. רש"י). ואינה באה מן הגרוטאות (= זהב שבור. רש"י). שבעת קניה ונרותיה – מעכבות זו את זו. וכן גביעיה כפתוריה ופרחיה. גובהה – י"ח טפחים, כפי הפירוט הזה: רגלים ופרח – שלשה טפחים. (הרגלים יוצאות מממין תיבה מרובעת. עפ"י רש"י עה"ת; ילק"ש). טפחים חלק, טפח – שבו גביע כפתור ופרח, טפחיים חלק, טפח – כפתור ושני קנים יוצאים ממנו, אילך ואילך, טפח חלק, טפח כפתור ושני קנים, טפח חלק וטפח כפתור ושני קנים – כל הקנים נמשכים ועולים כנגד גובהה בשוה, טפחיים – חלק, שלשה טפחים שבהם ג' גביעים כפתור ופרח. הגביעים עשויים כמין כוסות אלכסנדריים; הכפתורים – כמין תפוחי הכרתיים; פרחים – כפרחי העמודים (כמין קערה ששפתה כפולה לחוץ. רמב"ם).

וכולם נעשים 'משוקדים' – מעוטרים כדרך העושים כלי כסף וזהב (רש"י עה"ת). והרמב"ם פרש שיהא הצירור כעין שקדים (עפ"י יומא נב).

המנורה כולה, משקלה ככר.

א. נראה שבדיעבד גם משקל אחר כשר (זבח תודה).

ב. משמע בסוגיא להלן (פח) שהמלקחים והמתנות אינם בתוך חשבון הככר. ויש דעה שאף נרות המנורה לא נכללו ב'ככר' ואינם מקשה אחת.

כל זה אמור כשהיתה באה מן הזהב, כמצוותה, אבל אם עשאוה משאר מיני מתכות (כדלהלן) – אינה צריכה להיות ככר דוקא, וכן אין צורך בגביעים כפתורים ופרחים, ואינה מקשה אחת בדוקא. והרמב"ם כתב שלעולם אין עושים אותה מן הגרוטאות. יש מפרשים דבריו לכתחילה (עפ"י משנה למלך). ויש אומרים אף לעכב (עפ"י מרכבת המשנה ומלבי"ם; דבר אברהם ח"ג א ענף ה). עוד מבואר ברמב"ם שכשהיא באה מזהב, צריכה להעשות מעשת מלאה, ללא חללים [ואולי אפילו בדיעבד מעכב], וכשהיא באה משאר מתכות ניתן לעשותה חלולה (לקוטי הלכות). עשאה של כסף – כשרה. של בעץ (= בדיל) ושל אבר (= עופרת) ושל גיסטרון (= תערובת מתכות מסוימות. עפ"י הערך) ושאר מיני מתכות – רבי פוסל, ורבי יוסי ברבי יהודה מכשיר. (וכן פסק הרמב"ם. בית הבחירה א, יח). של חרס – פסולה.